

Musiikkileirien historiaa

Juuan musiikkileiri, Ilomantsin kanteleleiri ja Puhoksen musiikkileiri

Joulukuun 30. päivä vuonna 1968 kokoontui Joensuun Karjalantalolle joukko musiikista innostuneita ihmisiä keskustelemaan musiikki-ihmisiä jo jonkin aikaa vaivanneista ongelmista. Tilaisuuden idean äiti oli joensuulainen Lea Kauppinen ja tapaamisessa käsiteltiin muun muassa konserttien yleisökatoa ja musiikinopetuksen tilaa Pohjois-Karjalassa. Puheen lomassa tuotiin esiin ajatus maakunnallisen musiikkielimen perustamisesta. Ideaa lähdettiin kehittämään ja näin sai alkunsa Pohjois-Karjalan musiikkiyhdistys, jonka perustava kokous pidettiin 25.1.1969. Yhdistyksen varsinaisia perustajajäseniä olivat Lea Kauppinen, Voitto Alanko ja Pentti Haantio, jonka johdolla oli ideoitu musiikkiyhdistyksen kaltaista organisaatiota jo aiemmin.

Yhdistyksen tehtävänä oli sääntöjen mukaan tehdä esityksiä ja aloitteita, järjestää esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä musiikkikursseja ja -leirejä. Yhdistys oli nimenomaan maakunnallinen elin, sen tarkoitus oli parantaa musiikin harrastusedellytyksiä nimenomaan koko Pohjois-Karjalan alueella. Nuori musiikkiyhdistys ryhtyi heti tuumasta toimeen ensimmäisen musiikkileirin järjestämiseksi kesällä 1969. Musiikkileirejä toimi tuohon aikaan Suomessa noin parikymmentä ja määrä kasvoi koko ajan. Vuonna 1973 toiminnassa oli jo noin 70 musiikkileiriä ympäri maata. P-K:n musiikkiyhdistys katsoi, että kaksiviikkoinen kesäinen soitinmusiikkileiri olisi paras lääke läänissä vallitsevaan musiikinopetuspulaan. Monilla syrjäisten seutujen nuorilla ei ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia saada pätevää ohjausta musiikkiharrastuksessa. Usein ainoa vaihtoehto oli yksityisopetus, mikä oli kallista ja pitkien välimatkojen vuoksi usein mahdotonta, vaikka varaa tai halua olisi ollutkin. Musiikkileirin katsottiin olevan piristysruiske, jonka kautta oli mahdollista saada mahdollisimman paljon tasokasta opetusta suhteellisen lyhyessä ajassa. Tällä tavoin ne nuoret, jotka eivät talvisin saaneet opetusta pystyivät etenemään harrastuksessaan ja tapasivat myös toisia harrastajia. Lisäksi oli tärkeää tarjota harrastajille mahdollisuus orkesterissa soittamiseen ja esiintymiskokemuksen hankkimiseen.

Musiikkiyhdistyksen tärkeimmäksi tehtäväksi jäi jatkossakin leirien järjestäminen. Vuonna 1972 aloitettiin Ilomantsin kanteleleiri ja yhdessä Juuan musiikkileirin kanssa ne veivät lähes kaiken musiikkiyhdistyksen ajan ja voimavarat. Aika ajoin musiikkiyhdistyksessä huomattiin, ettei tarmoa eikä aikaa riittänyt muuhun musiikinedistämistyöhön. Leirit olivat myös yhdistysvoimin melko raskaita ylläpidettäviä, mutta aina löytyi yhdistyksen riveistä asiastaan innostuneita ihmisiä, jotka tekivät työtä omien päivätöittensä lisäksi.

Juuka valikoitui leiripaikaksi uusien, loistavasti tarkoitukseen sopivien koulukeskuksen tilojen vuoksi. Leirin järjestäminen Juuassa oli pitkälti Kari Koskiluoman ansiota, joka toimi musiikinopettajana Juuassa tuohon aikaan ja näin saatiin suora yhteys paikkakunnalle. Ensimmäiselle Juuan musiikkileirille saapui 174 oppilasta ja järjestäjät yllättyivät iloisesti leirin saamasta suosiosta. Leiri otettiin yleensäkin varsin innokkaasti vastaan Pohjois-Karjalassa. Alun perin maakunnalliseksi suunniteltu leiri muodostui myös heti ensimmäisestä leiristä lähtien

valtakunnalliseksi, sillä oppilaita saapui jonkin verran myös Pohjois-Karjalan ulkopuolelta. Musiikillisesti ensimmäinen leiri onnistui yli odotusten. Oppilaat olivat innokkaita oppimaan uutta ja kehitystä tapahtui. Ainoastaan talous aiheutti yhdistykselle harmaita hiuksia. Yhdistys oli perustettaessa ollut käytännössä varaton, eikä valtiolta saatukaan odotettua avustussummaa. Avustuspyynnöt Pohjois-Karjalan kunnille ja seurakunnille myöhästyivät pahasti. Osallistumismaksut piti silti säilyttää musiikkiyhdistyksen linjan mukaisesti mahdollisimman alhaisina. Musiikkiyhdistyksen pelastus olivatkin leirille lupautuneet opettajat. Pohjois-Karjalan ulkopuolelta tulleet opettajat tyytyivät matkakorvauksiin. Maakunnan omille opettajille ei tarvinnut maksaa sitäkään, vaan he tulivat töihin ruokapalkalla.

Taloudellisista ongelmista huolimatta musiikkiyhdistys katsoi, että leiri oli jo osallistujamäärällään osoittanut tarpeellisuutensa ja niin leirin järjestämistä päätettiin jatkaa. Seuraavina vuosina jatkettiin ensimmäisenä vuonna rakennettujen toimintamallien mukaan. Juuan leiri muodostui lasten ja nuorten leiriksi. Leiriläisten keski-ikä oli 1970-luvulla noin 13-14 vuotta. Opetusta annettiin kaikissa orkesterisoittimissa, joista viulu oli ehdottomasti suosituin soitin aina 1990-luvun vaihteeseen saakka. Myös laulun ja pianon opetusta oli saatavilla ensimmäisinä vuosina ja piene tauon jälkeen pianon opetusta jatkettiin leirillä 1980-luvulla. Juuassa soitettiin, kuten muillakin leireillä, eri tasoisissa orkestereissa, mikä oli erittäin tärkeää niille oppilaille, jotka eivät voineet harrastaa yhteissoittoa talvisin. Ennen kuin musiikkioppilaitosverkosto levisi 1980-luvulla kattamaan koko Pohjois-Karjalan, paikkasi Juuan leiri ansiokkaasti musiikinopetuksen puutteita. Se oli vielä 1970-luvulla monelle läänin nuorelle ainoa mahdollisuus saada pätevää opetusta. Opetajien taso oli alkuvuosista lähtien hyvä. Muun muassa monet Radion sinfoniaorkesterin soittajat viihtyivät leirillä monena kesänä. Pääosa opettajista oli koottu Suomen musiikkioppilaitosten opettajista. Monet olivat haluttuja myös muilla musiikkileireillä. Monet opettajat pitivät Juuan leiristä sen innostuneen ilmapiirin ja hyvien järjestelyjen vuoksi. Esimerkiksi 1970-luvun alkupuolella leirillä oopperastudiota vetänyt Anita Välkki kertoi olevansa hyvin ihastunut Juuan leiriin.

Oppilaatkin olivat varsin tyytyväisiä ja tungos leirille oli kova joka kesä. Leirin osanottajamäärä nousi heti 1970-luvun alussa yli kahdensadan ja vuonna 1979 rikottiin 300 osallistujan raja. Järjestäjien piti välillä karsia hakijoita, koska tilaa ei yksinkertaisesti ollut. Karsinnassa pyrittiin pohjoiskarjalaisille hakijoille antamaan etusija. Leiri muodostui koko ajan yhä enemmän valtakunnalliseksi. Läänin ulkopuolelta tulleiden oppilaiden määrä oli 1970-80-luvuilla suunnilleen 30 - 40% kokonaismäärästä. Juuan leiriä tituleerattiin 1970-luvulla Suomen suurimmaksi musiikkileiriksi sekä osanottajamäärän että työtuntien mukaan. P-K:n musiikkiyhdistys pyrki myös pitämään alkuperäisen linjansa, eli osallistumismaksut pidettiin mahdollisimman alhaisina. Osaksi juuri alhaisten osallistujamaksujen vuoksi musiikkiyhdistys oli jatkuvissa taloudellisissa vaikeuksissa. Tosin se ei ollut ongelmansa kanssa yksin, talouskustannukset aiheuttivat harmaita hiuksia myös muille musiikkileirien järjestäjille. Jotenkuten aina kuitenkin selvittiin ja seuraavan kesän leiri voitiin järjestää. Pohjois-Karjalan kunnat, Juuka ja Joensuu etunenässä, kunnostautuivat avustamisessa. Lisäksi juukalaisten osoittamana talkoohenki oli etenkin leirin alkuvaiheessa korvaamaton apu.

Juuan musiikkileirin asema muuttui vuosien kuluessa. Alun perin musiikinopetuksen puutteita korjaamaan perustettu leiri muuttui musiikkioppilaitosverkoston levitessä ja musiikkiharrastuksen yleistyessä yhä enemmän musiikkiopistojen oppilaiden "kesälukukaudeksi". Tehokkaan

musiikkioppilaitosjärjestelmän ansiosta ei leirille enää saapunut täysin aloittelijoita, joilla ei olisi ollut mitään muuta mahdollisuutta saada pätevää opetusta. Musiikkileirille tultiin hiomaan taitoja omassa instrumentissa tai musiikinteorian opiskelussa. Edelleen leiri oli tietenkin kaksiviikkoinen rautaisannos tiiviine ohjelmineen ja yhä monelle nuorelle ainoa mahdollisuus päästä soittamaan kunnon orkesteriin.

Taloudellinen lama 1990-luvulla vaikutti myös musiikkioppilaitosjärjestelmän rakenteisiin ja sen myötä myös musiikkileirien toimintaan. Säästötoimenpiteet supistivat musiikkioppilaitosten opetustarjontaa ja oppilasmääriä, mikä näkyi musiikkileireillä oppilaskatona. Myös Juuassa oppilasmäärät vähenivät 1990-luvulla noin 100 oppilaaseen. Musiikkileirejä alkoi olla jo niin paljon, että oppilaiden vähetessä syntyi yhä enemmän kilpailua. Myös esimerkiksi kuntien avustukset romahtivat ja muutamat leirit joutuivat jopa lopettamaan toimintansa. P-K:n musiikkiyhdistys ei halunnut lopettaa leirin järjestämistä. Juuan leirin ilme oli muuttunut 1990-luvun kuluessa: se oli laajentunut musiikillisesti käsittämään myös muita musiikkityylejä kuin vain klassista musiikkia. Sata oppilasta oli kuitenkin vähimmäismäärä, jolla leiriä kannatti järjestää. Oppilaiden vähetessä ja ikärakenteen nuorentuessa joutui myös Juuan musiikkileirin alkuperäinen ydin, orkesterisoitto, vaakalaudalle.

Puhoksessa oli järjestetty musiikkileiri ensimmäisen kerran vuonna 1972 Juuan leirin vanavedessä. Sen toiminta oli kuitenkin ollut pienimuotoisempaa ja keskittynyt lähes pelkästään jousisoittimiin. Puhoksen leiri oli kuitenkin laajentunut 1990-luvulla ja se keräsi oppilaansa samalta alueelta kuin Juuan leiri. Musiikkileirien kilpailun kiristyessä koko maassa, katsottiin Pohjois-Karjalassa järkeväksi yhdistää kaksi leiriä yhdeksi isoksi musiikkileiriksi. Näin saatiin molempien leirien jatkuvuus turvattua. Päätökseen siirtää leiri Juuasta Puhokseen vaikutti paljon muitakin tekijöitä kuin pelkästään oppilaskato, muun muassa yhteyshenkilön puuttuminen Juuasta ja muut organisointikysymykset. Nuoret muusikonalut matkasivat Juukaan leirille viimeisen kerran vuonna 2000. Sen jälkeen päättyi Pohjois-Karjalan musiikkiyhdistyksen ja Juuan kunnan 30-vuotinen yhteistyö. Yhdistys lähti Juuasta hieman haikein mielin, mutta tosiasioita ei voinut muuttaa ja sitä paitsi, yhteistyö Puhoksen musiikkileiriä järjestävän Keski-Karjalan musiikkiopiston kanssa tuntui sujuvan hyvin. Ehkäpä oli jo aikakin muuttaa leiri toiselle paikkakunnalle. Ainakin se kannatti: Soitto soi Puhoksen leiriltä edelleen myös tänä kesänä.

KATRI PESOSEN GRADU 2002:

"Soi saloilta soitto" - Juuan musiikkileiri osana Pohjois-Karjalan musiikinopetuskuulttuuria 1969 - 2000.